

Posudek na diplomovou práci Alžběty Vosmíkové

Předložená práce se zabývá z pohledu ochrany přírody mimořádně zajímavou tematikou – ochranou obecních pastvin. Ty by mohly představovat nejen refugia biodiverzity v naší o překot se měnící krajině, ale i jednu z mála možností, jak tuto diverzitu efektivně chránit, což ostatně ještě dále v posudku zmíním. Přitom jde o krajinný prvek zhusta opomíjený, ač zároveň široce rozšířený. Tot' situace přímo křičící po nějakém vtípném zpracování ve formě diplomového projektu!

Studentka se dle mého názoru s nabídnutou výzvou vypořádala se ctí. Práce má rozsáhlou teoretickou část, smysluplné a dobře formulované hypotézy, je založena na značném datovém materiálu, který byl zčásti pořízen i vlastním terénním průzkumem, bezpochyby za vynaložení jistého množství krve, potu a slz, což my, krvežízniví oponenti, máme obzvlášť rádi, a v neposlední řadě autorka ukázala, že dovede o svých výsledcích dostatečně hluboce přemýšlet a dále jej rozvíjet. Skutečnou pastvou pro oči jsou pak všechny ty krásně vyvedené mapky – Alžběta zde nezapře svůj „geografický původ“ a je tomu tak dobře. Ač je práce z velké části dosti popisná, nevadí mi to, protože dochází k přesvědčivým ochranářským interpretacím.

Ale abych jen nechválil a učinil svým oponentským povinnostem za dost, pojďme se nyní kouknout na diplomku z trochu kritičtější stránky. Zde bych chtěl zdůraznit, že jde spíše o drobná doporučení, jak něco udělat jinak (a možná i lépe), než o nějaké zásadní výtky. Zde jsou:

- Název odkazující na „střední Evropu“ mi zní zbytečně trochu moc nabubřele. Člověk by skoro čekal nějaká data ze Slovenska, Polska nebo Maďarska, přitom ve skutečnosti jde o nevelké území někde za Plzní. Ono já v titulcích svých publikací samozřejmě taky trochu lžu (tak jako asi všichni badatelé), aby se to lépe „prodávalo“, ale zrovna v diplomce mi to nepříjde vůbec nutné. Tady bych tedy klidně přidal dovětek zhruba ve znění „...případová studie z Plzeňska“.
- Teoretická část je na můj vkus „moc ukecaná“. On je tady na ÚŽP v podstatě už takový zvyk, že se tu nepíše normální úvod jako do publikace, ale jakési rozsáhlé pojednání, což má asi ukázat studentovu schopnost zasadit své téma do širokého kontextu. V tomhle případě mi to ale přijde vyloženě kontraproduktivní. Text totiž bere problematiku tak ze široka (např. kap. 2.1, 2.3 a 2.4 by se každá dala obsáhnout několika málo větami či jedinou větou) a tak dlouho „chodí okolo horké kaše“, až k ní nakonec nedojde, přičemž vzápětí se na nás jako blesk z čistého nebe vyřítí testované hypotézy. Těm pak ovšem paradoxně schází pořádný kontext... Já osobně bych byl pro standardní způsob, kdy se celkem přímočaře popíše zásadnost studované problematiky a následně vypíchnou mezery, které testované hypotézy zaplní.
- Z formálního hlediska v práci najdeme snesitelné množství překlepů a pravopisných chyb. Co mě však otravovalo (a někdy i trochu vytáčelo), byla nekonzistence v pojmovologii. Např. když už práce nese v názvu termín „obecní draha“, tak proč se ho krucinál nedrží konzistentně všude v textu – hlavně v Metodice a Výsledcích, kde je zcela nezbytné být akurátní? Teď se však různých místech zaměňuje s pojmem „pastvina“, takže mi nejednou vrtalo hlavou, jakou že „pastvinu“ se to tady myslí? Obecní, nebo nějakou jinou? Nakonec jsem se usnesl, že jsou to opět prostě zase jen a jen „draha“. A doteď si nejsem stopro jistý, zda jsem se vůbec usnesl správně. Podobné horké chvílky jsem si užil při srovnání Grafu 5 a Grafu 7 do chvíle, kdy jsem se rozhodl, že kategorie „zmeliorováno“ na Grafu 5 bude zřejmě to samé co „pole“ na Grafu 7.

- Jak jsem už řekl, velký objem popisných výsledků zde není na škodu. Draha zkrátka představují nedostatečně probádaný fenomén, z čehož plyne nutnost je zevrubně popsat. Tento popis by však měl sledovat nějaký hlubší účel, což se ovšem podle mě v případě některých kapitol neděje. Konkrétně se to týká průzkumu závislostí v Grafech 2 a 3, kap. 5.1.2 (rozložení naturových biotopů; i když tu bych ještě vzal na milost), ale zejména kap. 5.1.3 (rozložení KVES kategorií) a 5.2 (kategorizace obecních pastvin) a částečně i 5.3 (obecní pastviny a ÚSES; opět bych se bez ní obešel, ale budiž). Tuším, že na počátku stál nějaký nápad typu „tak já se ještě zkusím podívat na to a to“ a pak se autorce nechtělo jej opustit a v práci už zůstal. Tady však platí jasné pravidlo – badatel se musí umět rozloučit se sebelepším nápadem a se sebepracněji dosaženým textem či analýzou. Nedostatečně zajímavé a nosné části je třeba bez milosti seškrtnat a uvidíte, že v 99% případů to studii pomůže.
- Trochu mě trápí interpretace výsledků logistické regrese. S tou jsem si celkem nedávno užil svoje a vím, že jde o docela ošemetnou statistickou taškařici. Především tedy vyzdvihují autorčinu odvalu se s tímto typem modelování utkat. Ovšem zaráží mě, že v Tab. 8 a 9 je vliv proměnných „biotopy“ a „NDOP“ pozitivní pro *nezachovalé* pastviny. Z toho by plynulo, že čím více bude pastvina hostit naturových biotopů a druhů z NDOPu, s tím vyšší pravděpodobností bude *nezachovalá*. Autorka v textu vcelku logicky tvrdí opak, ale co teda ukazuje ta tabulka? Budu rád, když bude moje vysvětlení usvědčeno z omylu.
- Ještě k tomu testování a obecně hypotézám a jejich interpretacím. Na rozdíl od některých trochu zbytečných popisů by si tohle zasloužilo větší prostor, a to ve všech částech práce. Mírně chybějící kontext v teoretické části jsem už zmínil, nyní dodám, že v Metodice (a ne ve Výsledcích) by měly být proměnná „biotopy“ a „druhy NDOP“ vysvětleny. V Diskusi by pak neškodilo zamyslet se nad tím, proč vlastně tenhle výsledek (tedy že zachovalejší pastviny hostí více druhů a biotopů) vyšel. Tady jsou tyto proměnné pojímány jako *prediktory* zachovalosti. Ale nemůže to být i naopak? Nejsou to naopak *důsledky* zachovalosti pastviny? (Pak by se mimochodem mohly i přehodit vysvětlující a vysvětlované proměnné a testovat je normálně anovou.)
- Moc bych neřešil, který z modelů 1 a 2 měl nižší nebo vyšší AIC si další parametry. V tomhle případě totiž nehraje velkou roli statistika, ale naše výzkumná otázka: pokud chceme zjistit, co v datech způsobují částečně zachovalé pastviny, je jediné dobře podívat se na jejich vliv pomocí *obou* modelů. Z výsledků mimochodem podle mě plyne, že ty částečně zachovalé pastviny jsou dále od centra obcí a jsou členitější, což je pro ochranu přírody zajímavé.
- Co mi v práci chybí, je odkaz na činnost našeho kolegy z fakulty Ondry Sedláčka, který právě s obecními draha v ochranářské praxi pracuje. Zjistil totiž, že zaměření právě na tyto pozemky skýtají z hlediska možností, jak přírodě pomoci, největší naději na úspěch. Nejde totiž o lesní půdní fond a často ani zemědělský, takže lze uplatňovat i vcelku drsný management, a vlastník bývá obec, s níž se lze často rozumně domluvit („lahvinka pro pana starostu“...). S trochou asertivity, vytrvalosti a elánu a samozřejmě s nosnou myšlenkou, čeho chceme vlastně dosáhnout, lze, aspoň podle Ondry, v řadě případů za minimálních nákladů prosadit pro přírodu velmi mnoho...

Přes tyto poměrně dobré doplňující poznámky jsem s předloženou prací velmi spokojen a vřele ji doporučuji jako podklad k udělení titulu magistr na naší fakultě.

Jiří Reif, oponent

V Praze, 24. 8. 2020

Nakonec několik kontrolních otázek:

- Dá se říci, zda je zachovalost pastvin predikována jejich ochranou? To by se podle mě dalo na datech, které má autorka k dispozici, otestovat. Pokud tam souvislost není, nedává to státní ochraně přírody zrovna dobré vysvědčení...
- Autorka klade velký díl viny za degradaci obecních pastvin socializaci zemědělství. Nešlo ale spíš o obecný fenomén ekonomického vývoje? Zajímalo by mě proto srovnání s vyspělými zeměmi, které neblahý socialistický experiment nepotkal. Jsou tam draha z ochrannářského hlediska na lepší úrovni než u nás?
- Autorka s všímá, jak rychle se za posledních 70 let změnil pokryv obecních drah v porovnání se starším a delším obdobím. Jak si tato rychlost stojí ve srovnání s okolní krajinou? Měnila se draha rychleji, pomaleji nebo podobně rychle? Odpověď může být z ochrannářského hlediska docela návodná ve smyslu poukázání na hlavní působící faktory, jež změny pokryvu způsobují.